

ԱԶԳԱՅԻՆ

Քաղաքական ժողովն երէկ գումարեցաւ, ընդ նախագահութեամբ գեր. Տ. Սիմէոն Ս. Արքեպիսկոպոսի, Ս. Պատրիարք Հօր անձնական տկարութեան պատճառաւ բացակայ գտնուելուն համար:

Քանի մը որոշումներ եղան, բայց պայմանաւ որ, Ս. Պատրիարք Հայրն դիտողութիւնն ալ առնուելէն յետոյ գործադրուին:

Երէկ խումբ մը բաղէչցիք Քաղաքական ժողովոյ ներկայանալով՝ խնդրեցին իմանալ թէ ի՞նչ որոշում տրուած է իրենց խնդրոյն համար. բայց ժողովն պատասխանեց թէ այս նստին մէջ ուրիշ կարելի չի խնդրովք դադեալ ըլլալով, առաջիկայ նստին մնացած է իրենց խնդրոյն կարգադրութիւնը: - Պէտք է գիտնալ, որ Բաղէչի կրօնական ու քաղաքական ժողովները խնդրած են Պատրիարքարանէն՝ առաջնորդական ընտրելաց ցանկ զրկել, ծանուցանելով թէ ներկայ առաջնորդական տեղապահ Տ. Պետրոս վարդապետ՝ թէև ժողովդասէր և բարեբարոյ է՝ բայց առաջնորդական պաշտօնավարութիւն ընելու կարող չէ:

Սոյ Նիկողայոս եպիսկոպոսը՝ որ քանի մը տարիներէ հետէ Արմաշի վանքը կգտնուէր՝ անցեալ շաբթու յանկարծ մայրաքաղաքիս մէջ երևեցաւ: Շահապաղեան Նաղարէթ էֆէնտիի տունը հիւրընկալեալ է՝ կանխաւ ծանօթութիւն ունենալուն պատճառաւ: Նիկողայոս եպիսկոպոս երէկ գրով մը Քաղաքական ժողովոյ ներկայանալով՝ խնդրեց որ թոյլ տրուի իրեն՝ Սիս երթալ իւր գոյքն առնուլ և ուրիշ գործերն կարգադրել. հարցուց ժողովոյն՝ թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ իւր վիճակը, և թէ տարիներէ հետէ բարձի թողի եղած է և թշուառ ու կարօտ վիճակի մէջ կգտնուի: Ժողովը ուղեր է իմանալ, թէ ո՞րոյ հրամանաւ ելած է Արմաշէն. պատասխաններ է թէ քանիցս գրեց Պատրիարքարան, բայց պատասխան առնելու արժանի չեղաւ:

Յանկարծ երևան ելած այս խնդրոյն վրայ, վարչութեան կողմանէ դեռ որևէ որոշում տրուած չէ: Տեսնենք, թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ:

Անցեալ տարի Ատապաղարի եկեղեցւոյ անօթները գիշերանց կողոպտող գողերն այս օրերս ձերբակալուեր, և այս մասին պէտք եղած միջոցներն ձեռք առնուեր են:

Իմացուելով որ Լիմ անպատի միաբաններէն Դաւիթ անուն վարդապետ մը պատրիարքական կեղծ կնիք կգործ

ծածէ, թէ՛ կնիքն և թէ՛ անով կնքեալ թղթերն Պատրիարքարան զրկուեր են:

Թօլգալու գտնուող Հանէսեան Տիմութէոս վարդապետ՝ որ ժամանակաւ քանի մը վիճակաց մէջ առաջնորդական պաշտօն վարած է, լսելով որ վարչութիւնը զինքն իբրև անտրժան դուրս հանած է առաջնորդական ընտրելաց ցանկէն, բողբջելով այս որոշման դէմ՝ քննութիւն ու արդարութիւն և միանգամայն պաշտօն խնդրեր է:

Տնտեսական խորհրդոյ կողմանէ երէկ դարձեալ առաջարկուեր է Քաղաքական ժողովոյ՝ Պատրիարքարանի պաշտօնակալաց ամսականները զեղչել. բայց ժողովը դարձեալ չէ հաւաներ, նախորդ որոշման համաձայն՝ աւելորդ պաշտօնեաներ, եթէ կան, արձակելու պայմանաւ:

Յաւով կծանուցանեմք, թէ Արարտ՝ Հայրենիք և Մէճմուայը-Հավատիս լրագրերն բոլորովին խափանեցան բարձրագոյն հրամանաւ, ըստ պաշտօնական յայտարարութեան՝ « Օսմանեան հաւատարիմ հպատակ հայ ժողովրդեան յուզիչ հրատարակութիւններ ըրած ըլլալուն համար »:

Այս լրագրաց լրագրապետք երէկ բանտարկուեցան, բայց յետոյ երեկոյին արձակեցան՝ ընդ երաշխաւորութեամբ թաղական խորհրդոյ Կէտիկիաշայի:

Պրուսայի առաջնորդ գեր. Տ. Բարթոլիմէոս Ս. Արքեպիսկոպոս՝ կիւրակէ օրը վարդապետական ծայրագոյն իշխանութիւն տուաւ Պալատու Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցւոյ մէջ, Կրօնական ժողովոյ ատենապետ գեր. Տ. Խորէն վարդապետի Միթիթարեան:

Ինչպէս նախորդ թերթով ծանուցինք՝ գեր. Միթիթարեան վաղը կամ շաբաթ Ս. Էջմիածին կուղևորի եպիսկոպոսական աստիճան ընդունելու համար:

Կարսէն սեպտ. 25 թուով գրուած նամակէ մը կիմանալք, թէ տեղւոյն առաջնորդական նորընտիր տեղապահ Աղուանեան գերապատիւ Գրիգորիս վարդապետ՝ նոյն ամսոյ 26ին կիւրակէ օրը Կարս հասեր է: Բաղմաթիւ ժողովուրդը մինչև 3 ժամու ճանապարհ ընդ առաջ գացեր են, հետեւին տանելով կառք մը: Քաղաքը մտնելը հանգիստաւ եղեր է, հարկաւորապետն և քանի մը ոստիկանք կառաւ վարութեան կողմանէ առջին ինկեր են. եկեղեցւոյն դանդաղէ հնչեր է. եկեղեցւոյն մէջ Նորին գերապատուութիւնը համառօտ ատենախօսութիւն մ'ընելով օրհներ է ժողովուրդը, և վարժարանին աշակերտաց մէկն ուղերձ մը կարդացեր է:

Առաջնորդարանը ելնելէն յետոյ, ժողովուրդը խումբ խումբ շնորհաւորութեան ելեր են: Հիւպատոսներն ալ նոյն օրը գացեր են, ինչպէս նաև պապական ազգայնոց արժ. առաջնորդն և երևելիք: Քանի մ'օր ետքն ալ Նորին գերապատուութիւնը մեծապատիւ կառավարչին տեսութեան երթալով, յարգանք և սիրով ընդունուեր է:

Մեծ. նամակագիրն՝ այս տեղեկութիւններն տալէն յետոյ՝ կյարէ: - « Քաղաքս հանելուն երկրորդ օրը, Կրօնական ու Քաղաքական ժողովներն հրաւիրելով՝ սահմանադրական ընթացից համաձայն դիւաններ ընտրել տուաւ, և պատուիրեց արձանագրել ըլլալիք որոշումներն, որ մինչև ցարդ եղած չէ: Երէկ Կրօնական ու Քաղաքական ժողովներն խառն նիստ ընելով՝ որոշեցին երկսեռ վարժարանին մէջ կրօնական դասախօսութիւն ընել օրը մէկ ժամ, և ընտրեցին Կրօնական ժողովոյ ատենապետ արժ. Տ. Զօրաբէլ քահանայն: Ահարոնեան պատուելին ալ սկսաւ իւր դասախօսութիւնը շարունակել: Սորա աշխատութիւնը շատ է իյառաջագիմութիւն վարժարանին և աշակերտաց »:

... Խմբագիր
Մեծապատիւ Սերովբէ և Սարգիս Կիւրակէնկեան էֆէնտիներն, որոնք մերթնդ մերթ իրենց շնորհած առատաձեռն նըուիրօք ուրախացուցած են Ազգ. Հիւանդանոցի խղճալի պատուարեալներն, այս անգամ ալ բարեհաճեցան (719) եօթն հարիւր տասն և ինը քաշ լաւ տեսակէն սիսեռն նուիրել:

Հիւանդանոցի պատուարեալք այս նուէրն ընդունած ժամանակ խոնարհաբար կյայտնեն իրենց երախտագէտ զգացմանց հաւաստիքը, որոց թարգման ըլլալով Հոգաբարձութիւնս, իւր անկեղծ շնորհակալիքը կմատուցանէ յիշեալ մեծապատիւ էֆէնտիներուն:

76 հօկտ. 5 Մնամք յարգանք
Գրասեն. Հիւանդ. Ի Դիմաց Հոգաբարձ. Հիւանդանոցի
Սենեկէի Մ. Մանուկեան

... Խմբագիր
Տպագրական Տեսչութեան հետեւեալ հրամանագրովը Արարատ խափանուեցաւ. « Արարատ զաղէթասը Տէօվէթը Ալիս յէնին թէպոսայի սատրգասընտան պուլունան Էրմէնի ճէմաթընըն թախտիչի էզհանընը մուճիպ արաճիֆ նէշը իթմէքտէ օլտըղընտան, մէզքիւր զաղէթապու կիւնտէն իթիպարէն պիլ քիւլլեյէ ֆէսիս վէ իլղա օլունմըշ տըր »:

« 6 շէվվալ 93 վէ 12 թըըրինի էվվէլ 92 »:
Միւտիրի մաթպուլաթ
ՊԱՔ

Մեր ընթերցողաց և բաժանորդաց ներումը կը խնդրեմք առ այժմ:

Կ. Պոլիս 13 հոկտ. 1876 Մ. Մ. Այվազյան

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Վեցամսեայ զինադադարի խնդրոյն վրայ՝ Եւրոպիոյ մայրաքաղաքներէն թափած ամեն հեռագիր և լրագրական տեղեկութիւն ու գիտողութիւն ուշի ուշով նկատողութեան առնելով՝ տակաւին չեմք կրնար ըսել թէ կառավարութեանց մէջ այս մասին կատարեալ համաձայնութիւն մը գոյացած, և Բ. Դրան նոր առաջարկութիւն մը մատուցուած է: Այսու ամենայնիւ, շատ կողմերէ յոյս կ'այատնուի, թէ վեցամսեայ ժամանակը չափաւորեալ գիտում կ'տեսնուի, և Բ. Դրան ալ՝ որ խաղաղութեան համար ամեն զոհողութիւն կ'ընէ, տրամադիր է՝ դարձեալ չափաւոր առաջարկութիւն մ'ընդունելու:

Այս մասին եկած ամեն հեռագիրները մի առ մի նշանակել աւելորդ կհամարուի, որովհետեւ հնար չէ բացայայտ տեղեկութիւն մը գտնել, Գրեթէ ամենքն ալ մէկմէկու հակառակ են: Սակայն սա՝ ստոյգ է որ կառավարութեանց մէջ դեռ բանակցութիւնը կշարունակէ, և մասնաւորապէս ջանք կ'ըլլայ՝ զՌուսիա համոզելու համար, որ տակաւին կալքնդէ եղեր վեց շաբաթուոյ կամ քիչ մը աւելի ժամանակի համար զինադադար ուրոշել:

Հեռագրոց մէջ կայ լուր տուող թէ, Ռուսիոյ գահաժառանգ իշխանը Եւրոպիոյ գլխաւոր սայրաքաղաքները պիտի ուղեւորի՝ Արևելեան խնդրոյն խաղաղութեամբ կարգադրութեան համար: սակայն այլևս նոր տեղեկութիւն մը չը տուեցաւ այս մասին:

Հետաքրքրական է նաև այն հեռագիրը, որ կծանուցանէ, թէ Անգլիա վերջնական կերպիւ ընդունած է վեցամսեայ զինադադարը, թէ՛ այս խնդրոյն վերաբերեալ որևէ նոր առաջարկութիւն Բ. Դրան մատուցանել չուզէր, և թէ՛ կը թողու որ Ռուսիա ու Տաճկաստան իրենց մէջ համաձայնին այս մասին:

Դիտմամբ նշանակեցինք այս հեռագիրն, խառնաշփոթ յուրերու վրայ մեր ընթերցողաց գաղափար մը տալու համար: որովհետեւ անդիէն ուրիշ հեռագիր մ'ալ կ'ըսէ թէ Անգլիա և Գերմանիա կաշխատին համոզել զՌուսիա, որ զինադադարի ժամանակի որոշման խնդրոյն համար իրաւախօս ըլլայ:

Աւստրիա ալ Ռուսիոյ կառավարիէ եղեր, որ նախ վեց շաբաթ ըլլայ զինադադար, և եթէ այս միջոցին մէջ հաշտութեան պայմանները որոշել կարելի չըլլայ՝ վեց շաբաթ ևս տրուի. եթէ դարձեալ պայմանք չսահմանուին՝ երկու ամիս ևս զինադադար ըլլայ, և եթէ այս միջոցին մէջ ալ հաշտութեան գործը չաւարտի, այնուհետեւ զինադադարի համար որևէ առաջարկութիւն չընել Բ. Դրան:

Աւասիկ, հրապարակին վրայ զինադադարի խնդրոյն համար ըսուածներուն համառօտ՝ բայց մէկ կարևոր քաղաքական ներքինը գիտնալ՝ մեր կարողութենէն վեր է: Սա՝ ևս յաւելուլ աւելորդ չեմք

համարիր, թէ միւս կողմանէ կառավարութիւնը, մանաւանդ Անգլիա, Ռուսիա, Աւստրիա և Տաճկաստան զինուորական պատրաստութեանց ետեւ են, թերևս առ ի նախահոգ զգուշութիւն, ինչպէս հետագայ ինչ ինչ լուրերն կհաստատեն՝ եթէ ստուգութեան կարօտ չեն:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վերջին օրերս հասարակաց մէջ զրոյց կար, թէ մահմետականաց մէջ խուճապ մը կգտնուի, որ բոլորովին հակառակ են զինադադարի, և ազգային ու աւագային ժողովոց կազմակերպութեան որոշմանց, և պարզամիտ հասարակութիւնը կգործեն, յիշեալ որոշումները ազգային պատուոյ և միանգամայն մահմետական կրօնի և օրինաց դէմ ջցունելով:

Այս զրոյցն դժբաղդաբար քանի մ'օրէ հետէ ստուգուած է. սակայն յիշեալ խուճապոյդ խմբին խորհուրդներն դեռ երբեք չգործադրուած՝ Բ. Դրան կանխաւ իմացած ըլլալով, ձերբակալութիւններ եղան, ոմանք արդէն արքայութեան աստիճանադուրկ ըլլալով. և ուրիշներ ալ կան, որ պիտի արքայութիւն, և այլք՝ իրենց երկիրները պիտի ճամբուին:

Իթիբակատ տաճիկ լրագիրն՝ երկուշաբթի աւուր թերթովն այս մասին բաւական մանրամասն և հետաքրքրական ծանօթութիւններ տուած ըլլալով՝ հետեւեալն կը պաշտօնէ անկէջ:

« Զեր յուսացուեր, որ մէկ հայրենեաց մէջ ծնող, և մէկ հայրենեաց բարեօքն անանող, սակայն, իրենց անձնական օգուտն ու շահը մինչև իսկ ազգին կորստեան մէջ փնտռելու չափ շարասէր եղող անձանց վատ խմբի մը գոյութիւնն ստոյգ եղած ըլլայ: Սակայն զարմանալի է, որ հայրենեաց մէջ, այս կարգէն 10-12 անձանց գտնուին ու խուճովութիւն հանելու ձեռնարկած ըլլան ստուգուեցաւ, և վերջապէս տէրութիւնը որոշեց ձերբակալել զանոնք և տարամբոթել:

« Ասոնց նպատակը, ըստ ոմանց՝ որոշեալ զինադադարին, և ըստ այլոց՝ հասարակաց չորս աչքով սպասած ընդհանուր ժողովին զէն ի ձեռին արգելք ըլլալ է եղեր: Այս շարագըրգիւ անձինք եթէ զինադադարէն կգանգատին, արդեօք չմտածեցին որ տէրութիւնն այսօր միայն Սերվիան ու Գարատաղը պատուհասելու չըրադիր, այլ կաշխատի իւր իրաւունքը պաշտպանել Սլաւեան միութեան կուսակցութեան դէմ, որ 1 1/2 միլիոն ժողովուրդ անգամ չունեցող յիշեալ երկու իշխանութեանց մէջ 150 հազար զօրք հանելու պատճառ կըլլայ, որ պատերազմական կարօտութիւնները լրացունելու կարող կըլլայ, և որ համայն Եւրոպան, և մինչև իսկ մեր ամենէն բնական դաշնակիցն եղող Անգլիան մեր վրայ հանել կաշօղի: Ինչպէս կրնամք զէմ գնել բոլոր Եւրոպիոյ՝ քանի՞ քանի տարիներէ հետէ շարունակող վատթար վարչութեան տէրութեան պատճառած սա՝ տկար վիճակով, և մեծ տէրութեանց հաստատապէս ըրած մէկ առաջարկութիւնը մերժել: Ինչո՞ւք թէ մերժելու կարող ըլլամք. բայց ի՞նչ վնաս կարելի է գալ զինադադարէն. եթէ կառարկուի որ թշնամին իւր պատրաստութիւնները կիրացունէ, մեք զինադադար ընելով՝ բոլորովին անգործութեան դատապարտուած պիտի ըլլամք: Այս ձեռք մեր զօրքն կհանգչի. զինուորական պիտոյցն կարելի եղածին չափ կհոգացուի. ի՞նչ կկորսնցունենք: Ի՞նչ պէտք է երկարել, եթէ զինադադարը՝ մեզի վնասակար, և նոցա օգտակար ըլլար՝ Սերվիա և Գարատաղ ամենայն հաճութեամբ չէին ընդուներ. դիցուք թէ իրենք իրենց օգուտը չեն գիտեր, իրենց պաշտպանները զինադադար ընել կյարդարէն գա-

նոնք. ահա՛ ապստամբ քանի մ'անգամ է որ գործով կհաստատեն զինադադարի հաճութիւն չունենալին. հետեւաբար մեր մէջէն անոնք՝ որ զինադադար չեն ուզեր՝ նպատակին չէ՛ թէ տէրութեան այլ ապստամբաց օգտակար ըլլալ է. այս նպատակը՝ նոյն իսկ Պօլսոյ մէջ սերվաց ու գարատաղաց պէս զէնքով յառաջ տանիլ ուղղուները, բնական չէ՞ որ տէրութեան ու ազգին առջև ապստամբներէն աւելի չար երեւին:

« Նպատակնին՝ եթէ որոշեալ բարեկարգութեանց հակառակիլ է, պէտք է գիտնան որ հաստատութիւն ժողովով՝ ըստ հաճոյցի վարչութեան վերջ պիտի տրուի, հասարակաց ապահովութիւն պիտի տրուի, երկրին յառաջագիմութեան միջոցներն ի գործ պիտի դրուին, օրինաց ու արդարութեան հսկողութիւն պիտի ըլլայ, և Պօլսոյ վրայ՝ Հէրսէքի ու Պօսնայի համար եղած վարչական ներքին անկասկածեան առաջարկութիւններէն պիտի ազատի տէրութիւնը:

« Զեմք գիտեր, թէ այս մարդիկն ո՞ր էին, երբ Մահմուտ Նէտիմ փաշա եպարքոսութեան ժամանակ իւր կործանիչ ազդեցութիւնը գործադրելու զբաղած ատենը պօլսոյացի հրացաններուն ձայնը Ետիրնէէն կլսուէր, երբ Հէրսէքի զօրաց համար հաղար դժուարութեամբ հայթայթեալ 100 հազար լիբայի չափ զուարն միջերկրական ծովու բերնէն ետ դառնալով՝ անձնական խրախճանաց համար աւարի առնուեցաւ. երբ ընդհանուր պարտուց տուկոսեաց համար ի գործ դրուած միջոցը մեր դանձային վարկը բոլորովին ջնջեց, և համայն Եւրոպա մեր իսպառ ջնջման հակամէտ կըլտնուէր: Ինչո՞ւ այն ժամանակներն այս մարդիկն այս շարժումը չըրին. մինչև իսկ երևան ելած ազգային շարժման ալ չմասնակցեցան: Այլ, քաջ գիտեմք՝ այն ատեն սոցա լուրթիւն պահելուն, և այժմ շարժելուն ստոյգ պատճառները: Ընթերցողք ալ կրնան դիւրաւ խելամուտել, եթէ սոյն խուճապոյդ մարմնոյն գլուխը գտնուողները մի առ մի նշանակեմք: - Մէկը Նէրիֆ Էֆէնտին է, որ Սուլթան Ապտուլ-Ազիզի ժամանակ Մահմուտ Նէտիմ փաշայի զօրութեամբ բաղդին ամենէն բարձր աստիճանները հասած, և առաւել բարձրանալու համար՝ չըրած գէշութիւնը մնացած չէ: - Սորա ընկերը՝ Միհհէտտին Էֆէնտին Սուլթան Ապտուլ-Ազիզի ժամանակ կայսրորդաց ուսուցիչ էր, և նոյն շրջանին յարատեւութիւնը կամ նոյնպիսի շրջանի մը դարձն իրեն համար ամենայն բաղդի և յաջողութեան դիւրութիւն կհամարէր: - Երկրորդ աստիճանի գլխաւորներէն է Բամիզ փաշա. սա Մահմուտ Նէտիմ փաշայի հօրը Նէտիպ փաշայի ժառանգէն է, և քոյրը Սուլթան Մէհմետի սենեկապետներէն Սէլիմ պէյի լծակիցն էր. Սէլիմ պէյ պալատէն քանի՞ միլիոն կարասի և դրամ որ գողցած է՝ կնոջը թողած է, և կինն ալ՝ Բամիզ փաշայի. սա՛ կրօնի նախանձախնդիր, և յետին աստիճան բարեկէր ու երկիւղած կձևանար: - Մէկն ալ՝ Մահմուտ Նէտիմ փաշայի առաջին եպարքոսութեան ատեն՝ արձանագրութեան դիւանի վերատեսուչ, և երկրորդ եպարքոսութեան ատեն՝ բարեկարգութեանց գործադիր ժողովոյ անդամ և փաշային ալ բաղդին եղող, Ուզլու-Էթէք անուանեալ Ռիզա պէյն է, որ Մահմուտ փաշայի անկման ժամանակ, ամեն վտանգ յանձն առնելով, յաջողած է Սուլթան Ապտուլ-Ազիզի գտնուած քէօշկերը գաղտնի մտնել, և Մահմուտ Նէտիմ փաշայի կողմանէ խնդրագիր տալ: Սորա պաշտօնի վրայ գտնուած ժամանակ, պաշտօնի հետամուտ անձանց ի՞նչպէս իրեն մերձենալը, և ի՞նչ միջոցաւ ընդունուին՝ յայտնի է: - Կլսեմք, թէ այս խուճապոյդ անձանց մէջ 65 տարեկան Հաճա մ'ալ կգտնուի. քիչ մը ժամանակ յառաջ 17 տարեկան տիկնոջ մը հետ ամուսնացեր, և տիկնոջն զարգարանաց համար նազանօք ուղած բաները չկրնալով մերժել, երկու աւուր մէջ կըրցեր է 1000 հատ ռուսական բոլ ոսկի ձեռք բերել. եթէ ստոյգ է այս՝ Հոնային բաղդաւորորոշեալ աւելի, սեղանաւորին ճոխութեան վրայ զարմանալ արժան է. որովհետեւ 1000 բոլ ոսկի պանդաներու մէջ զիւրաւ գտնելու բան չէ:

«Այս հանձնարարութիւններէն կհակցուի, որ խռովութեան հեղինակներուն նպատակը՝ զինադադարի և ազգային ժողովոյ դէմ արգելք հանելով, օգտակար ըլլալէ՝ ամենայն վստահութեամբ կըսեմք, որ թէև մէջերնին երկու Գաղաքէր կգտնուի, սակայն ո՛չ անոնք և ո՛չ միւս աղաներն չեն գիտեր ոչ խորհիլ զինադադարի վնասներն, և ո՛չ ընդհանուր ժողովոյ շարքն, ո՛չ այս գործերն Շէրիի հետ բաղդատել կարող են, և ոչ ալ կխորհին»:

Իթիհատի յօդուածագիրը կինքէ խօսքը, ըսելով թէ «ազգին ամենամեծ մէկ փափաքն ալ՝ զինադադարն է թէ Մահմուտ Նետիմ փաշա այս գործին մէջ մինչև ո՛ր աստիճան մասնակցու թիւն ունի»:

Այս անցից վրայ հետեւեալ տեղեկութիւններն ալ կհրատարակեմք:

Կայսերական կառավարութիւնը ի պաշտօնէ հրատարակելով խռովայոյզ մարմնոյ մը երևան ելած ըլլալը, կծանուցանէ թէ աստիճանադուրկ ըլլալով աքսորեցան, Միւհեա էֆէնտի՝ Բատուս, Շէրիֆ էֆէնտի՝ Խսթանքէօյ, Բամիզ փաշա՝ Պօղճա-ատա, Բիզա պէյ Լիմնուս, և ասոնց հետեւող խօսանքներն ինչպէս նաև Գըպրըսի Գեամիլ էֆէնտի ալ աստիճանադուրկ ըլլալով իրենց երկիրները և յարմար տեղեր զրկուած են:

Կիմանամք, թէ ասոնք ուրբաթ գիշեր Պալատը փաշա-Տայիրէսին կանչուեր, և անտի Արգատի շոգենաւով ճամբայ հանուեր են:

Աքսորելոց ստորագրութեամբ գրեր երևան ելեր են. և թէև սոցա մահուամբ պատժուիլը հարկ է եղեր բոս ուրինի, բայց Օգոստոսի Սուլթանը հրամայեց է աքսորել, և հարցաքննութեան ենթարկել:

Ասոնք, միանգամայն կհռչակեն եղեր, թէ հրաժարեալ Սուլթան Մուրատայ հիւանդութիւնը թեթեւ է, և մինչև գահնկեցութիւն չէր տաներ զինքը:

Երկուշաբթի օր ալ 8 հոգի բռնուելով՝ հարցաքննութեան ենթարկեցան:

Երէկ ալ հրաժարեալ Սուլթան Մուրատայ ապարանքէն տասը հոգի ձերբակալուեր են, որոց մէջ կգտնուի եղեր կայսերական պալատան կանանցի նախորդ վերատեսուչ Թօփալ Սիւլէյման էֆէնտի, Սուլթան Մուրատայ սենեկապետներէն Սայիտ պէյ և Բայիֆ էֆէնտի, և այլն: Ասոնք, կըսէ վագրթ, Սուլթան Մուրատայ ծանուցեալ ախտաւորութեան դէմ խելմը սուտեր հնարելով՝ հասարակաց մտքերը կշփոթեն եղեր:

Մայրաքաղաքիս ռուսական դեսպանն երէկ օգոստոսի Սուլթանին ներկայանալով՝ իւր նոր վկայագրերը մատուց:

— Հրաժարեալ Սուլթան Մուրատայ բժշկապետ Գարէյէօն էֆէնտիի համար 7500 զրշ ամսական սահմանուեր է ցրեցան, և 500 լիրա ալ տըրթէօր Մուհեթիբի ընծայուեր է՝ յիշեալ Սուլթանին մատուցած ծառայութեանց փոխարէն:

— Կրսուի, թէ կայսերական կառավարութիւնը՝ ի հարկին անպատրաստ չը գտնուելու համար՝ որոշեր է երրորդ աստիճանի զօրաժողովն ընել, Անատոլիէն՝ 150, և Բուսթիլէն՝ 100 հազար զօր առնելով: և թէ՛ ասոր համար պէտք եղած հրամաններն արդէն զրկուեր են կուսակալութեանց:

— Վագրթ լրագիրը՝ փարիզէն Ապի Սուլթանի էֆէնտիին կողմանէ քաջաւած հեռագրէ մը առնելով՝ կգրէ, թէ Լոնտոնի մէջ մասնաժողովներ կկազմուին, օսմանեան վիրաւոր զօրաց օգնութեան համար, թէ՛ քանի մ'աւուր մէջ բազում դրամ հաւաքուեր է, և թէ՛ կյուսացուի որ ամեն շաբաթ 500 լիրա պիտի ժողովուի:

— Պելճիոյ և Հոլանտայի դեսպաններն ալ իրենց նոր վկայագրերը մատուցին անցեալ շաբթու օգոստոսի Սուլթանին:

— Օգոստոսի Սուլթանին քոյր Սուլթաններուն հարսանեաց հանդիսի օրերը մօտեցած ըլլալով՝ Գուրուշէմէ, Թարլա-պաշը և Նշան-Թաշի պալատներ կկահաւորին ու կզարդարուին:

— Կրսուի, թէ ծովապետ Հօպարթ փաշա մօտերս նոր տորմիւլ մը կրեմէի կողմերը պիտի երթայ:

— Օգոստոսի Սուլթանն իւր ներկայութեանը ընդունելով արարողապետ Գեամիլ Պէյի որդի Ֆէրիտուն և Ազիզ պէյերը, և խմանալով որ Ազիզ պէյ Ղալաթիս սեղանաւորի մը գործոց մէջ կգտնուի՝ գոհունակութիւն յայտնեց է:

— Պրազիլիոյ կայսրն ու կայսրուհին՝ մայրաքաղաքէս մեկնած ատենին՝ Պ. Պալթաճիի յանձնեց են 150 օսմանեան լիրայի չափ գումար մը, կարօտելոց բաշխելու համար:

— Պուրէշի ռուս հիւպատոսը ծանուցեր է Բուսթիոյ իշխանութեան, թէ Ռուսիա զօրք պիտի մտցունէ, և թէ՛ պէտք է որ Բուսթիա հաճութիւն տայ այս մասին:

Բուսթիոյ նախարարը՝ այս յայտարարութեան վրայ քանիցս խորհրդակցեր են, բայց ինչ որոշում տրուած ըլլալն դեռ յայտնի չէ:

— Կալացի ռուս հիւպատոսը տեղւոյն ժողովուրդը կյուղէ եղեր, յայտարարելով թէ Ռուսիա Տաճկաստանի դէմ պատերազմ հրատարակելու դիտաւորութիւն ունի:

— Շիրքէթի-Խայրիյէի շոգենաւուց ընկերութեան ընդհանուր ժողովն գումարելով անցեալ շաբթու, և անցեալ 1875 ի հաշիւը տեսնելով, որոշեր է իւրաքանչիւր բաժնի գուլիս 15 ական արծաթ մէճիտ շահ բաշխել:

— Թունուսի մէջ, ի նպաստ զինուորական ծախուց օսմանեան կառավարութեան, բացուած հանգանակութեան գումարն՝ 67 հազար գաղղիական լիրայի հասեր է մինչև ներկայ ամսոյ 6 ր:

— Եգիպտոսի Խաիվը հրամայեց է, որ իւր պալատան մէջ 8 օր սուգ պահուի, Եղսուֆ Գեամիլ փաշայի մահուան վրայ:

— Բուսթուգի ռուս հիւպատոսարանի գլխաւոր քարտուղարն 600 գաղղիական լիրա հանգանակելով՝ Պուլլարիոյ կողմերն անցեր է, կարօտելոց բաշխելու համար:

— Սերվիոյ իշխանութիւնը որոշեր է՝ 425 մինչև 52 տարեկան եղող անձինքն ալ զինուորել, զօրաց թիւը 140 հազարի վերածելու համար:

— Չէրնայէֆ զօրապետն կաշխատի եղեր՝ Միլան իշխանին ընծայուած արքա-

յական տիտղոսը ընդունել և վաւերացունել տալ:

— Օգոստոսի Սուլթանին եղբայրներէն Մէհմետ Պուրհանէտին էֆէնտի՝ որ ժամանակէ մը հետէ անկողնոյ կծառայէր, կիւրակէ օրը ժամը 7 ին ատենները մեռաւ, և արժանաւայել հանդիսիւ մարմինը ամփոփուեցաւ վախճանեալ հօրը դամբարանին մէջ, ի ներկայութեան քաղաքական, կրօնական ու զինուորական բարձրաստիճան պաշտօնատարաց: 28 տարեկան էր. արար՝ պարսիկ ու գաղղիական լեզուաց հմուտ էր, և քաղցրաբարոյ:

— Կայսերական պալատան գլխաւոր քարտուղարին՝ առաջին աստիճանի մէճիտիյէ, պալատան Ֆէրիզ Սայիտ փաշայի և առաջին Խմամ Եղսուֆ էֆէնտիի՝ երկրորդ աստիճանի Օսմանիյէ, երկրորդ Խմամ Բաշիտ էֆէնտիի՝ երրորդ աստիճանի Մէճիտիյէ, և հրաժարեալ Սուլթանին բժշկապետ Գարէյէօն էֆէնտիի՝ երրորդ աստիճանի Օսմանիյէ պատուանշան տրուեցաւ:

— Ճէրիտէի-Հափատիս կգրէ, թէ մինչև ցարդ տակաւին 1 միլիոն 300 հազար լիրայի թղթագրամ տպուեր է:

— Ամսոյ 8 ին գիշերը, վիտինի մէջ հրդեհի մեծ դէպք մը պատահեց է, և կառավարական բազմաթիւ շէնքեր մոխիր դարձեր են: Աւստրիական հիւպատոսարանն ու Դանուբի նաւային պաշտօնատունն աղատեր են, ջանիւք կառավարչին:

Յիշեալ քաղաքէն գրուած մասնաւոր նամակէ մը կիմանամք, որ օսմանեան բանակին անձնատուր եղող սերվիացի հազարապետ մը մահմետական կրօնքն ընդունեց է, և մինչոյն աստիճանաւ մայրաքաղաքս պիտի զրկուի:

— Մայրաքաղաքիս մէջ այս օրերս կեղծ Շիլիններ երևան ելած, և ոստիկանութեան կողմանէ այս կեղծ դրամները ցրուողներէն մէկ քանին բռնուած ըլլալով՝ հարկ է որ հասարակութիւնը ըզգուշանայ:

Ուրֆայի կառավարիչ անուանեցաւ Մարաշի նախկին կառավարիչ Սիւլէյման պէյ:

— Ընդհանուր արարողապետութեան վերատեսուչ (Թէշրիֆաթը ումուլիյէ նաւարէթի) կարգեցաւ՝ արտաքին գործոց պաշտօնատան ներկայացուցիչ Գեամիլ պէյ:

— Շուրայի-Տէվլէթի անդամ կարգեցան՝ Իզմիրի նախորդ կառավարիչ Ակեհ էֆէնտի, և առեւտրական գործոց վերաքննութեան գատարանի անդամներէն Պօխօր էֆէնտի:

— Շուրայի-Տէվլէթի գատական բաժնին երկրորդ նախագահ անուանեցաւ՝ Միլիթիէի նախորդ նախագահ Իպրահիմ փաշա: Իսկ Միլիթիէի երկրորդ նախագահութեան պաշտօնը՝ նոյն բաժնին անդամներէն Խաիպ էֆէնտիի յանձնուեցաւ:

— Պայրամի տօնի երեք օրերն ալ կայսերական պալատան մէջ նախարարաց ժողով գումարեցաւ՝ ընդ նախագահութեամբ Սուլթանին:

Երրորդ օրը զինուորական գործոց

պաշտօնատան դիւաններն ալ բաց էին ներկայ կարեւոր խնդրոց պատճառաւ :

Անգղիական Շահ անուն պատե-
րապետի նաւուն հրաման եղեր է՝ Պէշիքա
երթալ :

— Լիվաթիոյ մէջ որոշուեր է՝ 300 մի-
լիոն ռուպլի ազգային փոխառութիւն
մ'ընել :

— Կըսուի , թէ մօտեւ Ռուսիոյ կայս-
րը յայտարարութիւն մը պիտի ուղղէ
առ ժողովուրդն իւր :

— Ռուսիոյ ծովային զօրութիւնը՝ 29
զրահաւորէ և 196 անզրահ նաւերէ կը
բաղկանայ , ըստ եւրոպական լրագրաց :

— Ամերիկայի Հասարակապետութեան
պարտքը՝ այժմ 11 միլիար ֆրանք է ,
այսինքն՝ 484 միլիոն լիրա :

— Յունաստանի երեսփոխանական ժո-
ղովոյ նախագահ ընտրուեր է՝ Պ. Չայի-
միս :

— Վերջին 9 ամսոյ մէջ , Անգղիայէն
Գաղղիա և Գաղղիայէն Անգղիա 157,189
հոգի երթեկեկեր են :

— Անգղիոյ կառավարութիւնը՝ որ
սերիշ տարիներ Հնդկաստանէն 7 միլիոն
անգղիական լիրա հասոյթ կունենար ,
անցեալ տարի պակաս ընդուներ է :

— Առաջիկայ տարւոյն առաջին օրը
Հնդկաստանի մէջ ի պաշտօնէ պիտի հը-
րատարակուի՝ Անգղիոյ Թագուհւոյն
«Հնդկաստանի կայսրուհի» նոր տիտղոսը ,
և արդէն տեղւոյն իշխանները , պաշտօ-
նակալք և աւագանին Տալի հրաւիր-
ուեր են , ուր պիտի կատարուի հան-
դէսը :

— Հունգարիոյ լրագիրք ամենայն
աստուածութեամբ կիսօրն Ռուսիոյ դէմ ,
և խորհուրդ կուտան իրենց կառավա-
րութեան՝ պատերազմ հրատարակել ընդ-
դէմ Ռուսիոյ :

— Կհաւաստեն , թէ Ռուսիոյ և իտա-
լիոյ մէջ դաշնագրութիւն մը հաստատ-
ուած է , և թէ խոստացուած է՝ իտա-
լիոյ տալ Աւստրիոյ թիրօլ գաւառն և
միանգամայն թունուսի իշխանութեան
վիճակը :

— Յունաստանի թագաւորն տակա-
ւին վիճենա է , և թագուհւոյն կսպա-
սէ՝ մէկտեղ Յունաստան դառնալու հա-
մար :

Թագաւորն քանի մ'անգամ տեսնուեր
է գլխաւոր նախարարին հետ , և կըս-
ուի թէ նախարարը խորհուրդ տուեր է
իրեն որ խաղաղասիրութեան կողմն յա-
րի , Թագաւորն երևելի անձանց ըսեր է ,
թէ զինուորական զօրութիւնը պիտի
կազմակերպէ և ժողովրդեան բաղձանաց
չպիտի կրնայ դիմադրել :

— Լոնտոնէն հեռագիր մը կ'օճանուցանէ ,
թէ երկուշաբթի օրը Թագուհւոյն նա-
խագահութեամբ նախարարաց ժողով
պիտի գումարուի , և կկարծուի թէ՝
պիտի որոշուի մինչև փետրվար ամսոյ
վերջը յետաձգել ազգային խորհրդարա-
նին բացումն , մինչդեռ քանի մը շաբաթ
յառաջ լուր ելաւ թէ՝ յատկապէս արե-
ւելեան խնդրոյն համար ներկայ ամսոյս
մէջ արտաքոյ կարգի կերպիւ պիտի բաց-
ուի :

Ի Լ Ա Ն

ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍԻՐԻ

Միթրովիցա վէ Եէնի փաղար ֆըր-
դալարընն ումուրը նազլիյէի ասքերի-
յէսինտէ այլըքլը օլարագ մէքարի հայ-
վանաթը իսթիխտամինա լիւզում կէօ-
րիւնտիկինտէն կէչէնէրտէ տիկէր ֆըր-
դալար իչուն իսթիճար օլունտուղը կիպի
մէքըլը ֆըրդալարըն ումուրը նազլիյէ-
սինի քէնտու հայվանաթը իլէ իյթա իթ-
մէք վէ օլթարագ կիթմէք իւզրէ թա-
լիպ օլան էսհապը հայվանաթըն չէնտ
կիւն զարֆընտա Տարը Շուրայի ասքէ-
րիյէ կէլմէլէրի :

1876 թշրինի էվլէլ 12

Պապը Սէրասքերի

Ասաքիրի շահանէ իչուն էլպիսէ ան-
պարնա թարիսը գարարնտան իթի-
պարէն նիհայէթ էլլի կիւնէ գատար
ճէսիւէ ճէսիւէ մէմհուր նիւմուռէլէրինէ
թէվֆիդան պիլ իմալ թէպիւմ օլունուր
վէ պահաթ մագպուզ սէնէտինին վի-
րուտինտէ մէթալիք եանի գայիմէ օլա-
րագ նիզամիյէ խաղինէսինտէն վիրիլմէք
իւզրէ չիմոիլիք եիւզ պին չիֆթ գա-
տար իւլ ճինս ապա գալընն պէհէր
չիֆթի օն իքի պուշուգ զրուշա օլարագ
թալիպի էօհտէլէրինտէ օլունուրը կիպի
պօղ բէնկլի Մայա տաղը ապարնտան
տալի օն պին չիֆթ գալընն թէպիլմի
իլէ պէհաթ օլ վէճէլէ վիրիլմէք իւզրէ
պէհէր չիֆթի սէքիլ պուշուգ զրուշա
օլարագ թալիպի էօհտէսինտէ օլունուրը
տան վէ թըլրինի էվլէլին օն տէօրտիւն-
ճիւ փէնճէլէսպիս կիւնի միւնագասաթ-
նըն իճրասը իլէ գարարը գաթիսի վի-
րիլէճէկինտէն իթասընա թալիպը ա-
խէր օլունուրը հալտէ և էվմը մէքըլըտէ
Տարը-շուրայի ասկէրիյէ կէլմէլէրի :

1876 թշրինի էվլէլ 12

Պապը Սէրասքերի

ԱՌՍՐԵԳԱԿՆ



Պ. Վ. Ծանցելի տունը լազնիսպարա-
վելիս : ամառ կըլի ցարաւս
բիւլցելիս ալ կըլի ցարաւս
բիւլցելիս ալ կըլի ցարաւս

Պ. Վ. Ծանցելի տունը լազնիսպարա-
վելիս : ամառ կըլի ցարաւս
բիւլցելիս ալ կըլի ցարաւս
բիւլցելիս ալ կըլի ցարաւս

ՄԵԾ ՏՈՒՆ ԴԵՂԱՊՐՈՅՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ ԴԵՂՈՐԷԻՑ
Վ. ԾԱՆՆԻ

Բերա Մեծ փողոց Աղաւաճի քիւ 77
ԵՒ

Կ. Պօլիս Կամուրչի հրապարակը քիւ 1—2

Եւրոպիոյ առաջին գործարանաց հետ յա-
րաբերութեամբ կապուած , և իւր ղեկորէից
ընտրութեամբ և գնոց չափաւորութեամբ հըռ-
չակուած :

Միակ մթերանոց անուանի Հ. Նէսթլէ քի-
միագէտին շինած Ֆրէշ Լաթիէն , որ փոթիկ
տալոյց , տկար կաղմ ունեցող և հիւանդութե-

նէ ապաքինելոց միակ անհրաւար ուտելիքէն
համայն Եւրոպիոյ մէջ ընդունուած և ամեն զըւ-
խաւոր բժշկաց հաւանութիւնն ստացած :

Հոն կը գտնուի նաև .
Գոմֆ (մատակի խմորեալ կաթ) որ մեծ
համբաւ ունի Եւրոպիոյ մէջ և շատ կը փնտը-
ուի :

Սիւլֆաթ Գլիցին , զուտ և մաքուր , Բէլ-
թիէ , Տիւպօք , Ժօպսթ և Էվանս Լէդէ ճար-
տար քիմիագէտներէն պատրաստուած :

Ձկան Էսլ , զուտ , Գրիսթիանայի Բէթէր
Մէլլէրի գործարանէն ելած :

Ելէքթրէ (հիւտիպա) Խահաւէ , Լուտվիկա-
պուրիկ Հ. Ֆրանք գործարանէն ելած ստամոք-
սի ուժ տուող և անորժակ բացող , որ հա-
սարակ խահուէի հետ խառնելով՝ գինը մեծա-
պէս կիշեցնէ՝ առանց համն ու հոտը փոխելու :

Արո-Խոսկան սառնոց ամեն ժամու մէջ :

Տիւ-ճէնէ Զուր , մաքուր անփրկելի ներկ :

PILULES HOLLOWAY

Լեարդի , ստամոքսի , և աղիքներու ամեն
տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր
է սոյն դեղահատը , նաև ջրային տկարութեան ,
ուժաթափութեան և տկարութեան համար . կը
լնլէ և անհետ կընէ ամեն տեսակ անչափաւո-
րութեանց հետքերը : Սրտի և երիկամանց վրայ
օգտակար ազդեցութիւն մ'ունի . արիւնը մաք-
րելով նոցա խանգարեալ վիճակը կը կանոնա-
ւորէ , և զրգեւելով կենսական գործարանները
կը զօրացնէ : Իւր դեղական մեծ ազդեցու-
թեամբ սրտախառնութիւն , կուծուութիւն ,
մաղձային հիւանդութիւններ , որովայնի մէջ
լեցուած կազեր , գլխի ցաւեր կը վանէ . մար-
սողութիւնը կը չափաւորի , և մարմինը մաք-
րուելով բոլոր այն աղտեղութիւններէ՝ որ շատ
անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնա-
պատճառ կըլլան , առողջ , ուժեղ , և բնական
գիւրք կը գեներու :

ONGUENT HOLLOWAY

Մորթային հիւանդութիւնք և վէրք բուժե-
լու մասին ունեցած պալսամական յատկու-
թեանցը չհաւասարի բնաւ ուրիշ դեղ մը . հին
կամ նոր թունաւոր վէրքեր , ուռեցք , քաղց-
կեղ (չիրիփէնչէ) , սրունից և ստեանց վէրքեր
կամ բոլորովին կանցնին և կամ կ'աւանան .
օգտակար է նաև հարրուխի , հաղի , սրտի
բարխաման , մանաւանդ օդացաւ (էէլ) ըսուած
հիւանդութեան : Իւր կաղաւորիչ և զօրաւոր
ազդեցութեամբ խոյլ (սըրահա) հիւանդու-
թեան ապականիչ զօրութիւնը ինչ աստիճան
որ ըլլայ՝ կը դիմադրաւէ :
Այս դեղերուն գործածութեան եղանակը
նշանակուած է իւրաքանչիւր տուփի վրայ , որ
կը գտնուի ամեն դեղավաճառներու քով , և
մասնաւորապէս Պահճէ-գափու Թաշ խանի կող-
մերը Պ. Պասապէանի դեղարանը՝ Նօ. 7՝ կը
ծախսուի :
Աւելի առնել ուղղող կը հրաւիրուի առ հե-
ղինակն սոքթոր Հոլլուէի Ի Լոնտոն Օքսֆորտ
փողոց Թիւ 555 :

ՊԱՅՄԱՆՔ ՓՈՒՆՋԻ

- 1.—Փուշը 2ՈՐԵՔՏԱԹԻ և ՇԱԲԱԹ օրերը
կը հրատարակուի :
- 2.—Տարեկան բաժանորդագինն է միայն չորս
արծաթ մէճիտ՝ կանխիկ վճարելի թէ՝ մայրա-
քաղաքիս և իւր արուարձանաց և թէ գաւա-
ռաց համար :
- 3.—Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժա-
նորդ կընդունուի :
- 4.—Տեղական ու գաւառական թղթատա-
րութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ :
- 5.—Հատը 40 փարայ է , և կը գտնուի ա-
մեն Հայ գրավաճառաց խանութները և ձեռքէ
ծախողներու քով :
- 6.—Մանուցման տողը 3 զրուշ է մէկ
անգամի համար : Աւելի աժան կըլլայ աւելի
անգամներու համար :
- 7.—Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է
գիր ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Աղաճաճեան ,
Կ. Պօլիս Ալաճա-Համամ Խալիլ խան միջին յարկ
թիւ 19 :

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՏԵՐ
Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ
ՏՊԱԳՐ. Ս. Դ. ՊԱՐՏԻՉՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐ
Իրգա փաղա խան քիւ 3